

Gezien en gelezen

■ Jan Jacobs

Ir. J.W.J. Jacobs is voorzitter van de Regionale Examen Commissie Heuvelrug Rivierengebied van Yuverta en redactielid van EXAMENS. E-mail: j.jacobs@yuverta.nl

Wereldgericht onderwijs

Een visie voor vandaag

Gert Biesta, 2022

In juni 2022 is het boek *Wereldgericht onderwijs* van Gert Biesta gepubliceerd. Gert Biesta geeft zelf aan dat dit boek in zekere zin de oogst is van 35 jaar schrijven, lesgeven en spreken over onderwijs en pedagogiek. Hij opent op pagina 7 met wat voor hem goed onderwijs is: "Onderwijs heeft niet alleen invloed op de kennis en vaardigheden van de leerling; goed onderwijs moet ook altijd gericht zijn op het persoon-zijn van de leerling, simpelweg omdat het in het onderwijs nooit in abstracte zin om kennis en vaardigheden kan gaan, maar het er altijd om gaat dat iemand vaardig wordt, iemand kennis en inzicht verwerft en

iemand zich kan oriënteren in de wereld." Deze breedte en diepgang van vaardig worden, kennis en inzicht verwerven en zich kunnen oriënteren in de wereld middels het onderwijs heeft dus ook impact op het toetsen van dat onderwijs.

Biesta maakt op indringende wijze duidelijk wat hij van Hannah Arendt en Dietrich Ben-ner heeft geleerd in zijn beschrijving van de Parks-Eichmann-paradox. In de beschrijving van de paradox legt hij uit hoe Rosa Parks haar 'ik' in stelling bracht door als kleurlinge op 1 december 1955 te weigeren haar plek in de

bus in Alabama af te staan aan een blanke pas-sagier. Biesta beschrijft hoe Eichmann in 1961 in het proces in Israël zijn 'ik' terugtrok door te kiezen voor het kritiekloos opvolgen van bevelen in de Tweede Wereldoorlog bij het organiseren van de deportatie van joden en anderen. Daarom is subjectificatie voor Biesta van belang bij goed onderwijs. Biesta verwijst rondom de subjectificatie ook naar John Dewey, die stelde dat 'opvoeding en onderwijs alleen indirect plaatsvinden via de omgeving van de lerende' (p. 60).

Volgens Biesta is de brede opdracht van het onderwijs: kwalificatie, socialisatie en subjectificatie. Pas als de persoon van de leerling de kans krijgt op eigen tempo, op eigen initiatief, aan de slag te gaan met het benutten van het onderwijsaanbod, is er sprake van leren. Het benutten van het aanbod is sterk afhankelijk van het onderwerp, de wijze van aanbod, de persoon van de aanbieder en de omgeving waarbinnen het onderwijs plaatsvindt. Biesta verwijst daarvoor naar Prange op pagina 138 van het boek: "In het oefenen, zo stelt Prange, toont het leren zich als imitatie; in het probleemoplossen toont het zich als innovatie en uitvinding; in projectonderwijs toont het zich als praktisch leren."

De leerling leert volgens Biesta 'van de wereld om hem heen'. Leraren verwijzen de leerling naar de leerling-omringende wereld. Dat (ver)wijzen is vanuit de leraar niet dwingend. De zelfstandige verwerking door de leerling

vraagt daarom tijd voor studeren, oefening en experimenteren door de leerling om kennis en vaardigheden te ontwikkelen en als persoon te groeien.

Biesta maakt met dit boek indruk op mij door duidelijk te onderbouwen dat kwalificatie, socialisatie en subjectivificatie de persoon van de leerling iets leert, als het hem of haar aangeboden wordt zonder dat het opgelegd wordt. In de bezuinigingsrondes voor het onderwijs van afgelopen decennia met steeds minder onderwijstijd voor meer inhoud van het curriculum is dit dus een duidelijk afwijkend signaal.

Biesta gebruikt consistent de term leraar en leerling in het boek. In de huidige terminologie van 'leerlingen' en 'leraren' voor primair en voortgezet onderwijs en 'studenten' en 'docenten' voor mbo, hbo en wo zou het boek gelezen kunnen worden voor alleen primair en voortgezet onderwijs. Wat mij betreft is dit een hoogwaardig leerboek voor zowel leraren als docenten voor alle lerenden vanaf primair onderwijs tot en met leven lang ontwikkelen.

Biesta schrijft en beschrijft secuur en genuanceerd. De opbouw van het boek en van zijn teksten is gedegen met uitgebreide onderbouwing met verwijzingen waardoor het vraagt om aandacht bij het lezen en verwerken van wat er staat. In een beperkt aantal pagina's staat enorm veel inhoud van waarde. Voor mij een boek voor de categorie naslagwerken. ■